

**DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS
TÉZISEI**

Henning Anna Imola

Gödöllő

2018.

Szent István Egyetem

**A TÁJ ÉS A VÁROSI SZABADTEREK SZEREPE
NAGYBÁNYA FESTŐVÁROS FEJLŐDÉSÉBEN**

Henning Anna Imola

Gödöllő

2018.

A doktori iskola

megnevezése: Szent István Egyetem

Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola

tudományága: agrár-műszaki

vezetője: Dr. Bozó László
egyetemi tanár, DSc, MHAS
Szent István Egyetem
Kertésztudományi Kar
Talajtan és Vízgazdálkodás Tanszék

Témavezető: Dr. Fekete Albert
hab. egyetemi docens, PhD
Szent István Egyetem
Tájépítészeti és Településtervezési Kar
Kertművészeti és Kerttechnikai Tanszék

.....
Az iskolavezető jóváhagyása

.....
A témavezető jóváhagyása

A MUNKA ELŐZMÉNYEI, KITŰZÖTT CÉLOK

A történelmi Máramaros Románia egyik legismertebb néprajzi tájegysége. A régió székhelyének kikiáltott, bányászvárosként beskatulyázott Nagybánya azonban - festőiskolája által - olyan többlettartalommal ruházódott fel az idők során, amely a magyar képzőművészet korszakalkotó és egyedi mozgalmának helyszínévé avatja a várost. A település tájépítészeti szempontú fejlesztésénél elvárásként fogalmazódik meg ezért a város szabad tereinek képzőművészeti megközelítésű tanulmányozása is. A helyi jelleg egy olyan speciális esetével találkozunk Nagybányán, amely romániai szinten egyedülálló.

Kutatásom kiindulópontját az a megállapítás képezte, miszerint a nagybányai táj vélhetően Románia legtöbbször megfestett tája.¹ A festészet és városfejlődés közötti tájépítészeti kapcsolatot kezdetben két információ támasztotta alá: Rerrich Béla nevének felfedezése az 1898-ban Nagybányán alkotó, Réti István által összeállított festők névsorában, illetve Nagybánya főterének szabadtérépítészeti terve, amely Ormos Imre életművében „Kisváros főtere” címmel szerepel, és

---

¹ Összehasonlítva más romániai magániskola (Kolozsvár, Bukarest, Marosvásárhely, Dés, Nagyvárad, Arad, Temesvár, Gyulafehérvár) munkásságával, illetve a született munkák száma és jellege alapján, melyek egy behatárolható tájegység és/vagy városi táj megfestésére koncentrálnak.

amelyet Balogh T. István Nagybánya főteréről készült akvarellje szemléltet.²

Nagybánya szabadtereinek kutatása során, Balogh Péter István doktori értekezésében³ felállított városi szabadteret-típológiát vettem alapul. A közparkokat, illetve a városi utcákat és tereket vizsgáltam, így nem kerülnek bemutatásra olyan művészettörténeti szempontból fontos, a magánszférához tartozó helyszínek, mint a festőkolónia kertje, a Ferenczy család egykori háza és annak kertje, illetve Ziffer Sándor háza és oly sokszor megfestett kertje. Nem tartozik továbbá kutatásom témakörébe a városi fürdő kertjének bemutatása sem.

A kutatás objektumait képező helyszínek megismerése után két kérdésre kerestem a választ: hogy mi vezethetett a vizsgált helyszínek emblematikus jellegének eltűnéséhez, illetve hogyan lehetséges az egykori inspiratív festőváros-jelleg megidézése.

A kutatás során hármass célkitűzés vezérelt: Nagybánya szabadteret-fejlődéstörténetének megírása és a kiemelten tanulmányozott helyszínek történetiségének bizonyítása, a festőváros hangsúlyos arculati motívumainak meghatározása, illetve olyan stratégiai javaslat készítése,

---

² Balogh T. István másik, szintén Nagybánya főterét ábrázoló akvarellje Mőcsényi Mihály 2012-ben írt „Ormos Imre gondjai” című cikkében is megtalálható. <http://tajepiteszek.hu/ormos-imre-gondjai-mocsenyi-esszek-6>

³ A szabadterek szerepváltozása a nagy európai városmegújításokban, 2004

amely a helyi értékekkel bíró történeti zöldfelületek fejlesztésére alkalmazható.

Mivel Nagybánya szabadtereinek vizsgálata a festőiskola munkásságának bemutatásával teljes, ezért több száz a téma szempontjából releváns nagybányai festmény feltárását, elemzését, kategorizálását, majd a megfestett helyszínek utólagos beazonosítását is elvégeztem.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A dolgozat három pillérré épül:

I. A nagybányai szabadterek fejlődéstörténete, amely kvalitatív kutatáson alapul. Ebben a fejezetben az erdélyi városok fejlődéstörténetével párhuzamosan hangsúlyozom a Nagybányán érvényre juttatott városrendezési elméleteket. A vizsgált időszak a XIX. század elejétől napjainkig terjed. A történelmi események alapján az időszakot négy periódusra osztva tárgyalom, az alábbiak szerint: a XIX. század eleje -1918, az 1918-1945, az 1945-XX. század vége, illetve a 2000-es évektől napjainkig tartó időszak. A városi szabadterek fejlődéstörténetének minél komplexebb vizsgálatára és leírására törekedve igyekeztem több elsődleges forrásból származó ismeretanyagot bemutatni.

Amennyiben csupán a változástörténetet vizsgáljuk, akkor a befolyásoló tényezők (történelmi-politikai) általánosíthatók az erdélyi városok fejlődéstörténetében. Mindazonáltal, városaink különböző karakterének köszönhetően, egyedi problémamegoldó készségükkel, helyi öntudattal válaszolva az impulzusokra, az eredmények nem mutatnak koherenciát.

II. A festőiskola munkássága, amelyet Nagybánya sajátosságának tekintek. Az első fejezetben látszólag funkció nélküli helyek a festőművészek munkássága által nyerik el rendeltetésüket, kapnak értelmet. Nagybánya esete azért speciális, mert a festőiskola hagyománya több alkalommal is visszaköszön a városrendezéssel kapcsolatos szakmai döntések meghozatalában. A munkám során vizsgált és elemzett festmények 1896 (a kolónia megalapítása) és az 1960-as évek közötti időszakban készültek. A festmények, a fizikai környezet művészi leképezéseként nagyfokú szubjektivitást hordoznak magukban. Mindazonáltal a városi szabadtereket ábrázoló festmények elemzése jelentősen gazdagította a városi táj információbázisát.

A művészeti alkotások kutatása során a kvalitatív elemekre helyeztem a hangsúlyt, amelyeket kvantitatív adatokkal egészítettem ki. Közel 1500, tájépítészeti vonatkozású festményt tanulmányoztam⁴.

---

⁴ Elsősorban az aukciós házak által kiadott katalógusokban, festőművészek monográfiáiban, tanulmányokban, kiállításokban (Budapest, Szentendre, Kolozsvár, Nagybánya), illetve az aukciós

A festményeket a helyszín beazonosíthatósága és a kutatási témámmal összeegyeztethető kritériumok alapján szelektáltam, így 787 festmény alapján vizsgáltam a városépítészet és képzőművészet által egyaránt kiemelkedő értékű szabadtereket.

III. Nagybánya emblematikus helyszínei történetiségének bizonyítása, illetve a helyi jelleg fontosságának hangsúlyozása a történeti zöldfelületek sokszínűségének feltárásában, jövőbeni fejlesztésében. A hiányos jogi keretek miatt, a történetiséget a Romániában jelenleg érvényes, viszont korántsem alkalmazott törvényrendeletek és egyezmények alapján bizonyítom.

---

házak internetes oldalán, mint például a Virág Judit Galéria, Kieselbach Galéria, MissionArt Galéria és Villás Galéria.

EREDMÉNYEK

A városi szabadterek fejlődéstörténetének kutatása során bemutattam Nagybánya történeti értékű, közhasználatra feltárt kertjeit, zöldfelületeit. Az emblematikus helyek felfedése és az idők során kialakult változás mértékének szemléltetése hozzásegített a még meglévő történeti értékek meghatározásához, és segített a zöldfelület-fejlesztési stratégiai irányelvek meghatározásában.

1. Nagybánya legrégebbi, máig fennmaradt kertépítészeti alkotásának megállapítása.

Kerttörténeti kutatásaim alapján megállapítottam, hogy a XIX. század második felére kialakult nagybányai Liget, más Monarchia-beli városok közparkjaihoz hasonlóan, a század végén élte virágkorát, szerves részét képezve a városszerkezetnek, a helyi társadalmi élet legjelentősebb színterévé válva. Kompozíciós elvei, funkcionális egységei a XIX. század városi közparkjainak jellegzetes kialakítási elveit követték. Történeti értékét támasztja alá néhány máig fennmaradt eredeti funkcionális egysége és hangsúlyos kompozíciós eleme: a zenepavilon, a gyertyán fasor, a fenyőrondó és egy fenyőcsoport. Történetiségét erősíti az egykori festőkolónia Jókai-dombon működő telepe is. A Széchényi liget védetté nyilvánítása (történeti kertként), értékeinek megőrzése, továbbfejlesztésének

szakszerű, a történetiség jegyében történő megvalósítása elengedhetetlen.

2. A nagybányai várostervezés és a festőiskola művészei közötti párbeszéd kiderítése.

Kutatási eredményeim igazolták, hogy a nagybányán alkotó festőművészek kitartó munkájának köszönhető a Liget (1904) és Klastromrét (1934) beépítésének megakadályozása.

Emellett a helyi sajtó segítségével a festőművészek rávilágítottak azon, látszólag csekély mértékű beavatkozások következményeire, amelyek negatív hatással voltak a városképre, a közkedvelt festőmotívumokra vagy az értékes kilátópontokra. Erre példa Boromisza Tibor nyersen megfogalmazott cikke⁵, melyben nehezményezi a Veresvízen épített kerítések, a különböző új épületek forma- és anyaghasználatának diszharmóniáját stb, hangsúlyozva a természetközeli szemléletmód érvényesítésének nagyszerűségét. Továbbá a művészek példaértékű együttműködésről tanúskodik olyan városi térszerkezetet meghatározó, fontos objektum tervezése, mint a cintermi elemi iskola kerítésének megtervezése az 1940-es évek elején.

A látszólag spontán módon kialakult, a városfejlesztés szempontjából különösebb hasznosítás és funkció nélküli,

---

⁵ Nagybányai Hírlap, 1909. október 31, p. 5-6

de városszerkezeti szempontból fontos terek (pl. Klastromrét, Libamező, Malomárok) csakis a festőiskola története tükrében nyerik el többletjelentésüket. Emblematikus, több száz alkalommal megfestett helyszínekként a köztudatban is beépültek a települési értéktárba, a hely memóriájába. Ennek köszönhetően történhetett meg azok természetközeli jellegének megóvása.

3. Nagybánya szabadtérépítészeti szempontból jellegzetes és kiemelten fontos periódusának (1942–1944) bizonyítása.

Megállapítottam, hogy Bierbauer Virgil és Ormos Imre, a magyar építészet, illetve tájépítészet jeles képviselőiként a korstílusra jellemző több alkotással is hozzájárultak a város tereinek arculatát hosszú távon meghatározó településképp kialakításához.

Bierbauer és Ormos nagybányai tervezői tevékenységét nem csak a festőváros múltja, hanem a magyar festészetben betöltött hangsúlyos művészettörténeti szerepe is befolyásolhatta. Köztudott, hogy a kertművész Rerrich Béla, aki festőként indult, 1898-ban Nagybányán Hollósy Simon tanítványa volt. Rerrich diszciplína-teremtő munkája folytatásaként hozta létre Ormos Budapesten a Kerttervezési Tanszéket, s a tanítvány-mester kapcsolat a Nagybányához kapcsolódó közös művészi kötődés mentén is elmélyülhetett.

4. Megállapítottam Ormos Imre kerttervezői tevékenységének meghatározó szerepét a nagybányai szabadterek alakításában.

Ormos Imre tervezői tevékenysége Nagybányán kerttörténeti szempontból rendkívül fontos, ugyanis a mértani kertek hagyományára építkezve, funkcionalista jegyeket és növénytársulási szempontokat is szem előtt tartva, öt kiemelt jelentőségű nagybányai köztér tervét készítette el 1942-43-ban (II. Rákóczi Ferenc tér, Szendy tér, Világh Károly tér, Malom tér, Horthy István tér).

Kutatásaim során a felsorolt öt nagybányai helyszín szabadtérelépítészeti dokumentációját azonosítottam be a Román Állami Levéltár Nagybányai Fiókjában. A rendelkezésre álló adatok alapján Ormos terveiből csupán egy helyszín, a Szendy tér kivitelezési munkálatait kezdték el, ezt a teret azonban a nagy szocialista városrendezés alkalmával teljes mértékben átalakították.

5. Megállapítottam az 1940-es évek köztéri növényalkalmazásának jellegzetességeit Nagybányán, és összeállítottam a településen a korszakra leginkább jellemző taxonok listáját.

A tervekhez minden esetben növénykiültetési terv és részletes növénylista is tartozott, így hű képet kapunk arról, hogy milyen dísnövényeket használtak a közterületeken az 1940-es években. Az Ormos által

tervezett növényanyagot összevetve a Nagybányán napjainkban jellemzően alkalmazott fásszárú taxonokkal megállapítható, hogy az aktuális dísznövényalkalmazás a Fötér esetében rendkívül szegényes az 1942-ben tervezettekhez képest (a fásszárú taxonok száma Ormos Imre tervében 28, míg ezek száma jelenleg mindössze 4).

Ormos terveiből kitűnik, hogy az 1940-es években a nagybányai köztereken alkalmazott/tervezett növényfajok között kiemelt szerepet kapott a *Chaenomeles japonica*, *Picea pungens* 'Kosteri', *Pyracantha coccinea* 'Lalandii', *Cornus alba*, *Cornus sanguinea*, *Corylus avellana* 'Atropurpurea', *Deutzia crenata*, *Diervilla amabilis*, *Forsythia intermedia*, *Hibiscus syriacus*, *Ligustrum ovalifolium*, *Philadelphus grandiflorus*, *Philadelphus x lemoinei*, *Prunus padus*, *Symphoricarpos x chenaultii*, *Viburnum opulus* 'Sterile', de rendkívül magas a lágyszárúak száma is.

6. A városképi értékek és emblematikus helyszínek meghatározása.

A festőiskola alkotásainak elemzésével rávilágítottam a városképi értékekre, megállapítottam a város vizuális, esztétikai szempontból legértékesebb pontjait, emblematikus helyszíneit.

Nagybányán minden festő szabadon kialakíthatta festészeti stílusát, viszont az évtizedek során született művek - függetlenül azok stílusától - az iskola

megalapítása elején megfogalmazódott természetszeretetre épültek. Ily módon a vizsgált időszak festményei - bár a stílusirányzatok széles palettáját képviselik - nem távolodtak el az eredetileg megfogalmazott „nagybányai ars-poeticától”, így alkalmasak tájészttikai kutatásra, és jelentősen hozzájárultak a megfestett hangulatok felidőzésében, s olyan emblemikus helyszínek, közkedvelt téri szituációk megismeréséhez (Széchényi liget, Klastromrét, Malomárok, Libamező), amelyekről kutatásom során kevés vagy elenyésző számú archív dokumentumot találtam.

7. Az emblemikus helyszínek eltűnése okának meghatározása.

Megállapítottam, hogy a festőiskola története során kialakult, közvetlenül a városképpel, illetve a keretező tájképpel kapcsolatos, legfontosabb megfestett helyszínek a város erőteljes iparosításával szűntek meg.

Míg az 1900-as és 1940-es várostérképek összevetése harmonikus városnövekedésről tesz tanúbizonyiságot, addig az 1980-as évekből származó térkép - az erőteljes iparosítás és Nagybányához képest aránytalan területi fejlesztés következtében - a városi sziluett jelentős változásáról és a közkedvelt szabadterek beépítéséről tanúskodik.

A művészeti és városképi szempontból egyaránt emblematikus helyszínek fizikailag részben ma is megtalálhatók, viszont jellegükben lényegesen megváltoztak. Az egykori városkép visszaállítása lehetetlen, de ez nem is cél, hisz a szabadterek fejlesztése a megváltozott funkciók, a városlakók megnövekedett száma és az aktuális társadalmi elvárások kielégítése érdekében történik. A muzeális szempontú fejlesztések nem helyénvalóak, viszont kultúrtörténeti szempontból fontos az egykori híres helyszíneken művészeti emlékhelyek létrehozása, az egykori hangulat, miliő megidézése.

8. A festőiskola alkotói által alkalmazott a városra jellemző karakteres tájelemek meghatározása.

Nagybánya festőváros karakteres tájelemei azon városi táj jellegzetes alkotóelemei, amelyek természeti vagy művi eredetűek és fizikai jellemvonásuk, hangulatuk fellelhetők a festmények többségében.

A kutatás során vizsgált 787 festmény (a helyszíni beazonosíthatóság, közterület témájú, illetve a várost és annak közvetlen környezetét ábrázolás kritériuma alapján) megállapítottam, hogy a vizsgált időszakban készült festmények témájának több mint fele (54%) a Zazar folyó jobb oldalán található helyszínek valamelyikét ábrázolja. A jobb oldal helyszíneit tovább vizsgálva pedig kimutattam, hogy a Liget (14%) és Klastromrét (12%) ugyanolyan mértékű népszerűségnek

örvendett a festőművészek témaválasztásában. Ez a tény növeli a két helyszín történeti értékét.

A már létező festői témák és motívumok kritérium alapú kategorizálása⁶ mellett felállítottam egy, a festmények tartalma szerinti külső terek, és téregyüttesek képi elemek szerinti besorolását, amelyek lehetnek természeti vagy művi pontok (eye-catcher), vonalszerűen megjelenő elemek (dinamika, tagolás) és felületek vagy testek (képi stabilitás). A besorolás rávilágít a közkedvelt tájelemekre és tájesztétikai hangulatokra, hangsúlyozza a különböző, egykor létező át- ki- és rálátó pontok fontosságát, ugyanakkor inspiráló hatással bír a külső terek formálásra.

9. A képzőművészeti múlt szerepének meghatározása a város fejlesztési stratégiájában.

Nagybánya képzőművészeti múltjának felelevenítése lehetőséget nyújt a város multikulturális, nemzetközi és innovatív arculatának erősítésére, visszakapcsolva azt a nemzetközi körforgásba.

A festőváros emlékét felidéző beavatkozásoknak a mindenkor városvezetés fejlesztési stratégiájának részét kell képezniük. Az ilyen irányú - társadalmilag és városképileg is hatékony és sikeres – fejlesztések a művészettörténészek-tájépítészek-városrendezők és a

---

⁶ MURÁDIN, J. et al. (2014): Genius loci. Festői témák és motívumok Nagybányán. Baia Mare: Electro Sistem

helyi, az egykori Nagybánya szellemiségében alkotó képzőművészek közös munkájával valósítható meg.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A nagybányai történeti értékű szabadterek és zöldfelületek - tekintettel központi elhelyezkedésükre, méreteikre, tömbszerű alaprajzi formáikra, beállt, értékes, fás növényállományukra, valamint az általuk képviselt kultúrtörténeti értékekre – a városi zöld infrastruktúra alapelemei.

Paramétereiknél fogva ezek a zöldfelületi rendszer-elemek a városi szintű közparkok és városi terek csoportjába sorolhatók be. Annak ellenére, hogy jelentős építészeti, képzőművészeti, művelődéstörténeti és/vagy kerttörténeti értékkel bírnak, egyik sem élvez műemléki védeltséget.

Figyelembe véve a vizsgált történeti értékek közös jellemzőit, szükség van egy revitalizációs stratégiára, melynek a következő általános programpontokat kell tartalmaznia:

A műemlékvédelmi jogszabályok, karták szellemiségében kidolgozott értékvédelmi metodika alkalmazása a felmérés, helyreállítás, majd fenntartás és fejlesztés egységének megteremtése érdekében, és a vizsgálatok során esettanulmányok készítése, melyek

hitelessége, részletessége és szakmai megalapozottsága elősegíti a vizsgált történeti kert és szabadtér együttesek minél teljesebb védelmét.

Felmérés és értékalapú tervezői szemlélet életbe ültetése: a történeti feltárás mellett az új funkciók, a használati igények meghatározása (közösségi bevonással, szociológiai módszerekkel stb.).

Önálló zöldfelületi munkarész kidolgozása a nagybányai közép- és hosszú távú településfejlesztési stratégiában, amely megfelelő figyelmet fordít a történeti kertek és szabadtérek revitalizációjára, valamint a városi zöldfelületi rendszer fontos részének felújítási programjára is.

A román állam és a helyi döntéshozók szerepvállalását és szemléletét az örökségvédelem terén újra kell gondolni, a döntési szinteket szét kell választani és világosan meg kell határozni. (Pl. be kell vezetni a rendszeres területi felügyelői és a független szakértők felügyeleti rendszerét.)

A vizsgált zöldfelületek és szabad terek történeti jellegükből, sajátos helyi hangulati összetevőikből, a nagybányai festőiskolához köthető eszmei értékeikből kifolyólag Nagybánya karakterének, a városképnek meghatározó elemei, ugyanakkor településökológiai jelentőséggel is bírnak.

A TÉMAKÖRHÖZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

Folyóiratcikkek

HENNING, A. I. (2015-2016): Landscape as motivation in artistic creation - Report / A táj, mint alkotási indíték. In: Acta Scientiarum Transylvanica, Agronomia, 23-24/2, p. 57-80. ISSN 1842–5070

HENNING, A. I. (2016): The importance of protecting unique Romanian landscape values, illustrated by examples of problem solving in other countries. In: Acta Universitatis Sapientiae, Agriculture and Environment, 8 (2016) 89-95. DOI: 10.1515/ausae-2016-0008

HENNING, A. I. (2017): Kertművészeti alkotások Claude Monet és Ziffer Sándor életművének tükrében. In: Korunk, III (11), p. 97-104. ISSN: 1222-8338

HENNING, A. I. (2017): Nagybánya főterének fejlődéstörténete / The development history of Baia Mare's main square. In: Acta Scientiarum Transylvanica, Agronomia, 25/2, p. 39-58. ISSN 1842–5070

HENNING, A. I. (2017): The issues of urban green space in Baia Mare based on tree composition. In: Acta Universitatis Sapientiae, Agriculture and Environment, 9 (2017) 159-172, DOI: 10.1515/AUSAE-2017-0014

Konferencia kiadványok

HENNING, A. I. (2015): A táj, mint alkotási indíték, III. Erdélyi Kertész és Tájépítész Konferencia, Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kar, Marosvásárhely, 2015. 05. 15-16.

HENNING, A. I. (2015): A megművelt táj a nagybányai festészetben, XI. Agrártudományi Konferencia, Kolozsvár, 2015.11.21.

HENNING, A. I. (2015): Kastélykertek revitalizációja, Kastély Erdélyben Konferencia, Kolozsvár, 2015. 08. 17.

HENNING, A. I. (2016): The changing history of Klastromrét: one of the most emblematic sites in Baia Mare, ECLAS Conference Rapperswil, Svájc, 2016. 09. 11-14.

HENNING, A. I. (2017): Nagybánya főterének fejlődéstörténete, IV. Erdélyi Kertész és Tájépítész Konferencia, Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kar, Marosvásárhely, 2017. 05. 5-7.

A témában tartott előadások

HENNING, A. I. (2015): A táj, mint alkotási indíték, III. Erdélyi Kertész és Tájépítész Konferencia, Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kar, Marosvásárhely, 2015. 05. 15-16.

HENNING, A. I. (2015): A megművelt táj a nagybányai festészetben, XI. Agrártudományi Konferencia, Kolozsvár, 2015.11.21.

HENNING, A. I. (2015): Kastélykertek revitalizációja, Kastély Erdélyben Konferencia, Kolozsvár, 2015. 08. 17.

HENNING, A. I. (2016): The changing history of Klastromrét: one of the most emblematic sites in Baia Mare, ECLAS Conference Rapperswil, Svájc, 2016. 09. 11-14.

HENNING, A. I. (2017): Nagybánya főterének fejlődéstörténete, IV. Erdélyi Kertész és Tájépítész Konferencia, Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kar, Marosvásárhely, 2017. 05. 5-7.

Tudományos koordinátor a bukaresti "Ion Mincu" Építészeti és Urbanisztikai Egyetem, az ARCHÉ- és a Teleki-kastély Egyesület szervezésében megrendezett „Școala de Vară la Castel”, interdiszciplináris nyári iskolában, Gernyeszeg, Románia, 2016. 07. 19-29.